7/6813

SÜRELİDİR

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI VE
BAŞBAKAN YARDIMCILIĞI

Sayı :B.02.0.002/ 5364
Konu :

28./7./2005

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ :a) TBMM Başk.nın, 27.06.2005 tarih ve KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/6813-12090/35325 sayılı yazısı.
b) Başbakanlığın 04.07.2005 tarih ve B.02.0.KKG.0.12/106-456-3/3199 sayılı yazısı.
c) Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumunun 26.07.2005 tarih ve B.02.1.TBT.0.70.00.00/26 sayılı yazısı.

İstanbul Milletvekili Sayın Emin ŞİRİN'in, Sayın Başbakanımıza tevcih ettiği Sayın Başbakanımızın da kendileri adına Bakanlığım koordinatörlüğünde cevaplandırılmasını istediği, 7/6813 esas no'lu yazılı soru önergesi cevabı hazırlanarak ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Mehmet Ali ŞAHİN
Devlet Bakanı ve
Başbakan Yardımcısı

Ek: İlgi (c) yazı ve eki (3 sayfa)

DAĞITIM :
Gereği :
TBMM Başkanlığına

Bilgi :
Başbakanlığa

Adres : Başbakanlık Devlet Bakanlığı ve Başbakan Yardımcılığı (Sn.Mehmet Ali ŞAHİN) Bakanlıklar/ANKARA
Telefon : (0 312) 413 73 22
Faks : (0 312) 419 15 45 – (0 312) 425 14 35
Ayrıntılı Bilgi İçin Telefon : (0 312) 419 16 48 M. DURMUŞOĞLU Özel Kalem Müdür Yardımcısı
e-posta : : buro.mehmetalisahin@basbakanlik.gov.tr

7/6813

TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNİK ARAŞTIRMA KURUMU
Atatürk Bulvarı No: 221 Kavaklıdere, 06100 ANKARA • Telefon : (0.312) 468 53 00 • Faks : (0.312) 427 26 72
TÜBİTAK

26/07/2005

Sayı : B.02.1.TBT.0.70.00.00/26
Konu : Sn. Emin Şirin'in soru önergesi hk.

DEVLET BAKANLIĞI VE BAŞBAKAN YARDIMCILIĞINA
(Sayın Mehmet Ali ŞAHİN)

İlgi: 07/07/2005 tarih ve B.02.0.002/4876 sayılı yazıları.

İstanbul Milletvekili Sayın Emin ŞİRİN'in Sayın Başbakanımıza tevcih ederek cevaplandırılmasını istediği 7/6813 esas numaralı yazılı soru önergesine ilişkin Kurumumuzun cevapları ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

Prof. Dr. Nüket YETİŞ
Başkan V.

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI VE
BAŞBAKAN YARDIMCILIĞI
TARİH : 27.7.2005
SAYI : 5364

EK: Cevap metni

7/6813

Soru 1
TBMM'de kabul edilen ve TÜBİTAK Bilim Kurulu'nun üyelerini belirleme yetkisini çoğunlukla Hükümete veren TÜBİTAK Yasasının çıkarılması ile varılması düşünülen hedef nedir?

Cevap
TBMM tarafından kabul edilerek kanunlaşan ve 7 Temmuz 2005 tarihli resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 5376 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile hedeflenen hususlar Kanun teklifinin gerekçesinde belirtilmiştir.

Buna göre, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu'nun (TÜBİTAK) temel görevi, ülkemizin mevcut ve gelecekteki ihtiyaçları doğrultusunda sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak ve refahı arttırmak için bilimsel ve teknolojik yetkinliği geliştirmek ve harekete geçirmektir. Kurumun, kuruluş yılı olan 1963 yılından bu yana dünyada gerçekleşen ve bundan sonra gerçekleşecek olan bilimsel ve teknolojik gelişmelere uyum sağlayan bir yapıya kavuşturulması gerekmektedir. Bu nedenle, TÜBİTAK'ın ülkemizin, bilim ve teknolojide uluslararası rekabet gücünü yükseltmek için gerekli ortamların hazırlanmasına, teknolojinin etkin yönetimini sağlayacak yöntem ve yaklaşımların sürekli geliştirilmesine elverişli bir yapıya kavuşturulması ihtiyacı vardır.

Teknoloji, mamul ve hizmet üretiminde ve pazarlamasında kullanılan üretim ve yönetim bilgisi ile bu bilginin üretilme, türetilme ve kullanılma ustalığıdır. Teknoloji geliştirme ve kullanma yetkinliği ülkelerin en önemli güç kaynaklarından biridir. Ülkemizde, bugüne kadar teknoloji temininde satın alma ve uyarlama yöntemi izlenmiş, geliştirme ve teknolojiyi bizzat üretme yetkinliği istenen düzeye ulaşamamış; var olan, aslında oldukça da güçlü olan bilimsel ve teknik bilgi, üretim ve kullanım ortamlarına aktarılamamıştır. Laboratuar ve prototip düzeyindeki bilgi ve teknolojik birikimin gerçek üretim ortamına aktarılmasındaki riskleri azaltacak ve yetkinlikleri arttıracak ortam ve alt yapının geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. TÜBİTAK'ın, teknoloji üretimi ve üretimi destekleyecek ortamların hazırlanması ve bu teknolojilerin ülke ekonomisine katkıda bulunacak ticari değerlere dönüşmesinin özendirilmesi ve yönlendirilmesinde daha etkin rol oynaması gerekmektedir. Günümüzde, bilimsel ve teknolojik etkinliklerin sonuçlarının ticari değere dönüşmesi, bilimin refaha katkı sağlamasındaki olmazsa olmaz koşullardan biridir. Geçmişten beri, icat ve keşifler, onları gerçekleştiren mucit ve kaşiflerin isminden çok daha fazla oranda onları insanlığın kullanımına ilk sunan ticari markalarla isimlendirilmektedir. Bilimsel ve teknolojik etkinliklerin sonunda sağlanacak gelirin o teknolojiyi üreten birime ve kişilere dönüşüm oranı, bilimsel ve teknolojik yetkinliği, dolayısı ile de ülkenin sürdürülebilir rekabet üstünlüğünü yükseltmektedir.

278 sayılı Kanun'da yer alan ve TÜBİTAK'ın faaliyet alanının "müspet bilimler"le sınırlı olduğu izlenimini veren hükümler, bilim ve teknoloji alanındaki uluslararası gelişmelerle bağdaşmadığı gibi, Kurumdan beklenen verimi de olumsuz yönde etkileyebilecek niteliktedir. Oysa günümüzde ve gelecekte farklı ve çeşitli bilimsel disiplinlerin bir arada ve bütünleştirici disiplinler arası yaklaşım ve yöntemlerle birlikteliği büyük önem kazanmıştır. Başta Kuzey Amerika ve Avrupa olmak üzere tüm bilimsel ve teknolojik yetkinliğe sahip ülkeler bilimsel ve teknolojik faaliyetlerini, doğa, mühendislik, sosyal ve beşeri bilim ayırımı yapmadan bütünsel yaklaşımlarla bilimi insanlık refahına katkı sağlamak için sürdürmektedir.

278 sayılı TÜBİTAK Kanununda, ilk çıkarıldığı 1963 yılından bu yana, iki kere değişiklik yapılmış olmasına rağmen, özellikle idari yapıya ilişkin bazı sorunların çözümlenmesinde güçlüklerle karşılaşılmaktadır. Örneğin, Bilim Kurulunun, boşalan üyelikler için üye seçmemesi, seçememesi, karar yeter sayısını sağlayamaması veya seçilenlerin Başbakan tarafından onaylanmaması gibi hallerde ne yapılacağı belirtilmemektedir. Ayrıca, Kurum Başkanının seçilememesi veya herhangi bir nedenle görevinin sona ermesi halinde Başkanın yerine kimin vekâlet edeceği de Kanunda düzenlenmemiştir. Bu durum Kurum tüzel kişiliğinin temsili konusunda önemli sorunların doğmasına yol açmaktadır.

Öte yandan, ülke milli gelirinden araştırma ve geliştirme faaliyetlerine ayrılan payın ciddi ölçüde arttırılması, kurulduğu 1963 yılından bu yana bilimsel araştırma ve geliştirme projelerinin değerlendirilmesinde, fonlanmasında ve uygulanmasında azımsanmayacak bir deneyim sahibi olan TÜBİTAK'a yeni ve daha geniş boyutlu sorumluluklar yüklemiştir. Bu bağlamda, projelerin değerlendirilmesi ve projelere tahsis edilen fonların kullandırılmasında TÜBİTAK'ın uyguladığı yöntemlerin gözden geçirilmesi ve yeniden belirlenmesi gerekmiştir. Ayrıca, bilgi ve teknolojinin üretildiği ortamlardan kullanıldığı ortamlara aktarılmasını sağlayacak, üniversite-sanayi işbirliğini geliştirecek çeşitli ve etkin mekanizmaların kullanımına imkan verecek bir ortam oluşturmak için hukuki altyapıya ihtiyaç vardır.

Soru 2
TÜBİTAK Bilim Kuruluna atanacak üyelerin 8'inin Başbakan tarafından belirlenmesinin nedeni nedir?

Cevap
Bütün gelişmiş ülkelerde, bilimsel araştırma ve Ar-Ge çabalarına mali ve politika desteği sağlayan kuruluşlar, demokratik yönetimlerce ve toplumun ilgili kesimlerinin katılımıyla belirlenmektedir. Yürütme erkinin bilim ve teknoloji kuruluşlarının işleyişi, idaresi ve kaynakları konusunda önemli rolleri bulunmaktadır.

Bu konuda örnek çok fazladır. Bazıları şöyle sıralanabilir:

ABD'nin en önemli bilim ve teknoloji kuruluşu olan Ulusal Bilim Vakfı'nın (National Science Foundation-NSF) idare heyeti olan Ulusal Bilim Kurulu'nun tüm üyelerini ABD Başkanı atamaktadır. Vakıf başkanı 6 yıl için seçilmekte ve görev süresi dolmadan ABD Başkanı tarafından görevden alınabilmektedir. ABD'nin diğer bir bilim kuruluşu olan Bilim ve Teknoloji Politikaları Ofisi'nin (OSTP) başkanı ve yardımcıları da ABD Başkanı tarafından atanmaktadır.

Avrupa Birliği'nde Komisyon'un bilim ve teknoloji politikalarını belirleyen kurum olan Birleşik Araştırma Merkezi (Joint Research Centre-JRC) yönetim kurulu üyeleri devletler tarafından gösterilen adaylar arasından Avrupa Komisyonu tarafından atanmaktadır. Yönetim Kurulu Başkanı ise üyeler tarafından seçilmektedir.

İsveç'te İsveç Araştırma Konseyi'nin 8 üyesi bilim camiası tarafından seçilmektedir. Hükümet de Konsey'in başkanını, Konsey Genel Müdürü'nü ve 3 üyeyi atamaktadır.

İngiltere'de 16 bağımsız üyeden oluşan Bilim ve Teknoloji Konseyi'ne bilim ve teknolojiden sorumlu bakan başkanlık etmektedir. Bilim ve Teknoloji Ofisi (Office of Science and Technology-OST) bir kamu kuruluşu olup, doğrudan Başbakan tarafından atanan Baş Bilimsel Danışman tarafından yönetilmektedir.

Hollanda'da Bilim ve Teknoloji Politika Danışma Kurulu (AWT) 12 üyeden oluşmaktadır. Bu üyeler Eğitim, Kültür ve Bilim Bakanlığı ve Ekonomi Bakanlığı'nın önerileri doğrultusunda atanmaktadır. Her bakanlık 6 üye önerebilmektedir.

İspanya'daki Yüksek Bilimsel Araştırma Konseyi bağımsız bir örgüt olmasına rağmen, başkanı Hükümet tarafından atanmaktadır. Yönetim konseyine başkanlık yapan bir hükümet yetkilisidir, yardımcılığını ise Konsey başkanı yapmaktadır. Yönetim konseyi 10 bakan, çeşitli kuruluşlardan temsilciler ve Konsey başkanının önereceği 8 bilim insanından oluşmaktadır.

Japonya'da Bilim Konseyi'ne Başbakan başkanlık yapmaktadır ve Konseyin 210 üyesi vardır. Bilim ve Teknoloji Politikaları Konseyi'ne de Başbakan başkanlık etmektedir. Konseyin çeşitli bakanlar ve bilim insanları arasından seçilen 14 üyesi vardır.

Görüldüğü gibi, bilim alanında en üst sıralarda olan ve demokrasi ile yönetilen tüm bu ülkelerde bilim politikasını belirleyen ve bilime destek veren TÜBİTAK benzeri kuruluşların yönetiminde, hem yönetimlerin hem de araştırma yapanların katkıları bulunmaktadır.

Kanunun getirmeye çalıştığı da zaten bu dengedir. Ülkemizin kalkınması ve güçlenmesi için buna ihtiyacı vardır.

Soru 3
TÜBİTAK yasası ile TÜBİTAK Bilim kurulu üyelerinin 8 tanesinin Başbakanca önerilen isimlerden oluşacak olması, bilim adamı yetiştirecek bir kuruluşun siyasallaşması iddialarına neden olmayacak mıdır?

Cevap
TÜBİTAK Bilim Kuruluna Başbakan tarafından atanacak üyelerin taşıması gereken nitelikler yasanın 4 üncü maddesinde belirlenmiştir. Yasada Bilim Kurulu Başkan hariç ondört üyeden oluşmaktadır. Bu üyelerden onunun akademik çevrelerden yine Başbakan, Bilim Kurulu ve Yüksek Öğretim Kurulu Genel Kurulu tarafından belirlenmesi öngörülmüştür. Diğer dördü ise lisans öğreniminden sonra kamu kurum ve kuruluşlarında ve/veya özel sektörde en az on yıl deneyim sahibi olmuş, mesleğinde temayüz etmiş ve üstün nitelikli hizmetleriyle tanınmış kişiler arasından seçilecektir. TOBB tarafından seçilmesi öngörülen iki üye bu nitelikteki kişiler arasından seçilecektir. Başbakan da ancak belli şartları taşıyan kişiler arasından üye atayabilecektir. Bir önceki soruya verilen cevapta da belirtildiği üzere, bütün gelişmiş ülkelerde, bilimsel araştırma ve Ar-Ge çabalarına mali ve politika desteği sağlayan kuruluşlar, demokratik yönetimlerce ve toplumun ilgili kesimlerinin katılımıyla belirlenmektedir. Yürütme erkinin bilim ve teknoloji kuruluşlarının işleyişi, idaresi ve kaynakları konusunda önemli rolleri bulunmaktadır. Bu durumu siyasallaşma olarak nitelendirmek hem siyaset kurumuna hem de TÜBİTAK'a yapılmış bir haksızlık olacaktır.